RAPORT TEKNIK

Projekti «Reagim Aktiv»

Raport mbi Vlerësimin e Aksesueshmërisë Ambientale dhe Fizike për Personat me Aftësi të Kufizuara (PAK)

Qyteti i Shkodrës

PARTNERË & DONATORË

Autor: Dr. Ervis Krymbi

Shkodër · 27 Mars 2026

Përmbajtja

1. Hyrje 3

2. Përmbledhja Ekzekutive 3

3. Metodologjia e Kërkimit 4

3.1. Qasja dhe Dizajni i Kërkimit 4

3.2. Kampionimi dhe Popullata në Studim 5

4. Analiza e të dhënave 5

A. Mbi Profilin dhe Kapacitetet e Institucioneve 5

B. Politikat dhe Kuadri Institucional 7

C. Përputhshmëria Ligjore: Harmonizimi midis Normës dhe Praktikës 9

5. Analizë mbi Strukturën e Përgjegjësisë: Personi Përgjegjës si Garant i Zbatimit 11

6. Analizë mbi Aksesueshmërinë Fizike: Hyrja si Barrierë ose Mirëpritje 13

7. Sfida e Lëvizshmërisë së Brendshme 15

7.1. Higjiena dhe Dinjiteti: Tualetet si Barrierë Ekskluduese 17

7.2. Personalizimi i Shërbimit: Mes Vullnetit dhe Sistemit 19

8. Vendimmarrja: Nga Konsultimi Formal te Përfshirja Reale 21

9. Analiza e Masave Konkrete (2023–2026) 23

10. Planet e Emergjencave Civile: Siguria dhe Gatishmëria 24

10.1. Udhëzimet Specifike të Evakuimit për PAK 26

10.2. Analizë mbi Strukturat Operative: Task-Forca dhe Ndërhyrja e Shpejtë 28

10.3. Ushtrimet e Evakuimit: Nga Plani te Veprimi 30

11. Rekomandime Konkrete 31

Shtojca. Studimi në terren dhe plotësimi i pyetësorëve 33

Literatura 33

1. Hyrje

Në kuadër të projektit “Reagim Aktiv”, u hartua një pyetësor me qëllim vlerësimin e aksesueshmërisë ambientale dhe fizike për Personat me Aftësi të Kufizuara (PAK) në qytetin e Shkodrës. Pyetësori synoi të mbledhë të dhëna mbi përvojat e përditshme, aksesin në shërbime, barrierat infrastrukturore dhe nivelin e përfshirjes sociale të kësaj kategorie.

Të dhënat e mbledhura do të shërbejnë për analiza studimore dhe për hartimin e rekomandimeve konkrete që synojnë përmirësimin e kushteve të jetesës dhe rritjen e aksesueshmërisë për PAK.

2. Përmbledhja Ekzekutive

Ky raport paraqet një analizë të detajuar të dëshmive të mbledhura nga 50 përgjigje dhënës që përfaqësojnë institucione dhe subjekte të ndryshme në Rajonin e Shkodrës. Gjetjet kryesore zbulojnë një kontrast të thellë midis "maturisë dokumentare" dhe realitetit fizik në terren:

1. Aksesueshmëria e Jashtme dhe Investimet

Sipas raportimeve, 35% e përgjigjedhësve pohojnë se institucionet e tyre kanë hyrje plotësisht të aksesueshme. Ky rezultat vjen si pasojë e një trendi pozitiv investimesh gjatë 3 viteve të fundit, ku 68.4% e përgjigjedhësve konfirmojnë ndërhyrje konkrete në rampa dhe trotuare. Ky proçes është udhëhequr kryesisht nga Bashkia Shkodër dhe Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, duke krijuar "ishujt" e parë të lëvizshmërisë pa barriera.

2. Barriera e Brendshme: "Pragu i Pakalueshëm"

Rezultati më kritik i këtij studimi është shifra 0% aksesueshmëri e plotë në ambientet e brendshme (korridore, sportele, zyra) dhe vetëm 10.5% tualete të përshtatura. Ky hendek tregon se politikat e gjithëpërfshirjes kanë mbetur "te dera": një qytetar me aftësi të kufizuara mund të hyjë në godinë, por mbetet i paralizuar në marrjen e shërbimit me dinjitet për shkak të barrierave arkitektonike të brendshme.

3. Emergjencat Civile: Siguria Teorike vs. Praktika

Ekziston një nivel i lartë i "sigurisë në letër", ku 89.5% e përgjigjedhësve konfirmojnë se institucionet e tyre kanë plane emergjence. Megjithatë, kjo gatishmëri rezulton kryesisht teorike, pasi mbi 57% e tyre deklarojnë se nuk realizojnë asnjëherë ushtrime simuluese të evakuimit për PAK. Pa këto prova praktike, planet e emergjencës rrezikojnë të mbeten dokumente pa vlerë në rast krizash reale.

3. Metodologjia e Kërkimit

3.1. Qasja dhe Dizajni i Kërkimit

Ky raport bazohet në një metodologji sasiore, e cila synon mbledhjen e të dhënave të matshme për të analizuar gjendjen e aksesueshmërisë dhe politikave për Personat me Aftësi të Kufizuara (PAK). Përdorimi i kësaj metode mundëson kthimin e realitetit institucional në shifra dhe përqindje, duke ofruar një bazë objektive për krahasimin e sektorëve të ndryshëm në Rajonin e Shkodrës.

3.2. Kampionimi dhe Popullata në Studim

Ky raport bazohet në një metodologji sasiore dhe cilësore, duke analizuar të dhënat e mbledhura nga një kampion prej 50 përgjigjedhësish (N=50). Për të pasur një pasqyrë sa më gjithëpërfshirëse, përgjigjedhësit janë përzgjedhur nga sektorë të ndryshëm që operojnë në qytetin e Shkodrës:

- **Sektori Publik:** Punonjës të administratës dhe shërbimeve shtetërore.
- **Sektori Privat:** Përfaqësues të bizneseve dhe ndërmarrjeve private.
- **Shoqëria Civile:** Drejtues dhe stafi i Organizatave Jo-Fitimprurëse (OJF).
- Persona me aftësi të kufizuara (PAK)

Kjo përzgjedhje e qëllimshme mundëson vlerësimin e aksesueshmërisë jo vetëm në godinat qeveritare, por edhe në mjediset ku qytetarët punojnë, konsumojnë dhe marrin shërbime sociale.

4. Analiza e të dhënave

A. Mbi Profilin dhe Kapacitetet e Institucioneve

Peizazhi institucional i pasqyruar në këtë studim dëshmon për një dominim të theksuar të sektorit publik, ku përgjigjedhësit nga institucionet shtetërore përbëjnë 60% të kampionit total. Ky përfaqësim nuk është thjesht një shifër statistikore, por një tregues i qartë i peshës së përgjegjësisë që bie mbi shtetin si rregullator dhe punëdhënës kryesor. Përfshirja e pjesëmarrësve nga organizata me rëndësi strategjike, si Bashkia Shkodër dhe Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, e zhvendos diskutimin nga politikat teor-

ike në veprime konkrete që prekin drejtpërdrejt jetën e Personave me Aftësi të Kufizuara (PAK).

Nga pikëpamja e strukturës organizative, vihet re se gjysma e subjekteve ku punojnë përgjigjedhësit tanë klasifikohen si "Institucione të Mëdha", me mbi 50 punonjës. Kjo madhësi institucionale mbart një detyrim ligjor specifik: zbatimin e kuotave të punësimit (1 PAK për çdo 25 punonjës). Megjithatë, këtu lind një paradoks analitik. Edhe pse kapaciteti i këtyre institucioneve për të integruar PAK është teorikisht i lartë, të dhënat dëshmojnë një hendek midis mundësisë dhe realitetit. Ky hendek shfaqet më i theksuar në fushën e Infrastrukturës dhe Mjedisit (40% e kampionit), ku natyra teknike e punës dhe angazhimi fizik në terren përdoren shpesh si argumente për numrin e ulët të punësuarve nga kjo kategori. Ky arsyetim anashkalon faktin se brenda të njëjtave struktura ekzistojnë pozicione të shumta administrative apo planifikuese që mund të përshtaten lehtësisht.

Ndryshe nga sektori publik, përgjigjedhësit nga OJF-të dhe bizneset private (që së bashku përbëjnë 40% të kampionit) përfaqësojnë struktura më fleksibël, por me më pak fuqi ndryshimi në shkallë të gjerë. Ndërsa organizatat jofitimprurëse luajnë një rol kritik në advokim dhe shërbime sociale, numri i vogël i punonjësve të tyre (shpesh nën 20) i liron ato nga detyrimet strikte të kuotave. Kjo e zhvendos peshën e integrimit real te punëdhënësit e mëdhenj shtetërore, ku puna në sportel dhe zyrë ofron mundësitë më potenciale për punësimin e PAK.

Në përfundim, ky profil tregon se suksesi i gjithëpërfshirjes në Rajonin e Shkodrës varet pothuajse tërësisht nga vullneti i Shtetit si punëdhënës kryesor. Meqenëse institucionet dominuese në këtë studim janë ato të përmasave të mëdha, çdo ndërhyrje e vogël në rregulloret e tyre të brendshme do të prodhonte një efekt zinxhir në të gjithë qytetin. Sfida kryesore mbetet transformimi i këtyre

institucioneve nga qendra burokratike në mjedise plotësisht gjithëpërfshirëse.

Tabela 1. Profili i Përgjithshëm

Karakteristika	Kategoria Dominante	Përqindja / Shifra
Sektori	Publik (Shtetëror)	60%
Madhësia (Punonjës)	Institucione të Mëdha	50+ punonjës
Fusha Kryesore	Infrastrukturë & Mjedis	40%

B. Politikat dhe Kuadri Institucional

Në shtyllën e dytë të këtij studimi, fokusi zhvendoset nga profili i përgjithshëm i institucioneve drejt mekanizmave të tyre të brendshëm drejtues. Pyetja themelore nëse subjektet ku operojnë përgjigjedhësit posedojnë politika ose udhëzime të brendshme për PAK, shërben si një "test lakmusi" për të matur seriozitetin me të cilin trajtohet gjithëpërfshirja. Rezultati prej 70% e përgjigjedhësve që shprehen pozitivisht, pasqyron një peizazh ku vullneti formal është i pranishëm, por zbatimi i tij mbetet i fragmentuar dhe shpesh i varur nga lloji i sektori.

Nga të dhënat e përpunuara, vërehet se shumica dërrmuese e përgjigjedhësve nga sektori publik, përfshirë Bashkinë Shkodër dhe Ndërmarrjen e Shërbimeve dhe Punëve Publike, raportojnë ekzistencën e këtyre politikave. Ky rezultat është i pritshëm, duke qenë se këto subjekte operojnë nën një kornizë strikte ligjore kombëtare. Megjithatë, analiza e thelluar sugjeron se këto "politika të brendshme" shpesh nuk janë dokumente specifike të krijuara në mënyrë autentike nga vetë institucioni, por janë një reflektim i detyrimeve që rrjedhin automatikisht nga Ligji për Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Ligji për Integrimin e PAK. Kjo krijon një lloj "konformiteti pasiv", ku deklarohet ekzistenca e politikave thjesht

sepse ligji e kërkon, por pa pasur një strategji unike që u përgjigjet nevojave reale të punonjësve apo qytetarëve.

Një kontrast interesant vjen nga sektori i OJF-ve. Ndryshe nga sektori publik, ku politikat priren të mbeten burokratike, te organizatat jofitimprurëse udhëzimet e brendshme janë më operative dhe specifike. Ato nuk mjaftohen vetëm me pranimin e ligjit, por integrojnë rregullore mbi etikën e komunikimit, qasjen ndaj shërbimeve dhe protokollet e punësimit gjithëpërfshirës. Ndërkohë, sektori privat shfaqet si pika më e dobët e këtij zinxhiri; mungesa e politikave të brendshme në shumë prej këtyre bizneseve tregon se pa një mekanizëm detyrues ose nxitës (siç janë lehtësitë fiskale), integrimi i PAK mbetet jashtë vizionit të tyre afarist.

Sfida kryesore që del nga kjo analizë nuk është mungesa e "letrave" apo rregulloreve, por shkëputja mes dokumentit dhe realitetit. Fakti që një institucion zotëron udhëzime të brendshme, por në të njëjtën kohë raporton punësim minimal të PAK dhe tualete të pa-aksesueshme, dëshmon për një dështim në zbatim. Institucione me peshë specifike, si ato të Infrastrukturës dhe Ndriçimit, janë në një pozicion unik: politikat e tyre të brendshme nuk duhet të mbeten vetëm në arkivat e burimeve njerëzore, por duhet të shërbejnë si manual teknik për çdo projekt rrugor apo urban që hartohet për qytetin e Shkodrës.

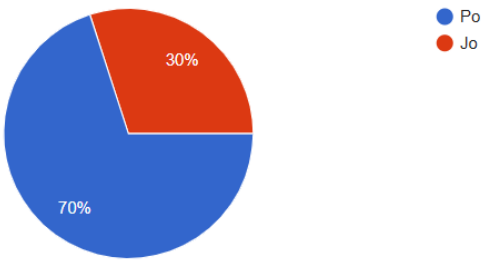

Figura 1. Ekzistenca e politikave dhe udhëzimeve të brendshme për PAK

C. Përputhshmëria Ligjore: Harmonizimi midis Normës dhe Praktikës

Analiza mbi shkallën e përputhshmërisë së politikave të brendshme me legjislacionin aktual për Personat me Aftësi të Kufizuara (PAK) zbulon një stad të rëndësishëm të maturimit institucional në Shkodër. Rezultatet tregojnë një prirje dominuese: përgjigjedhësit e vlerësojnë kuadrin rregullator të institucioneve të tyre si plotësisht "Në përputhje" me ligjin. Ky konstatim dëshmon se subjektet, veçanërisht ato të sektorit publik si Bashkia Shkodër dhe Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, nuk operojnë më në një vakum informativ, por janë të vetëdijshme për detyrimet që rrjedhin nga kuadri ligjor kombëtar.

Kjo përputhshmëri e deklaruar mbart me vete një peshë të madhe llogaridhënieje. Fakti që 73.3% e të intervistuarve pohojnë harmonizimin e plotë me ligjin, tregon se institucionet njohin standardet e kërkuara për aksesueshmërinë dhe integrimin. Megjithatë, nga pikëpamja analitike, ky rezultat pozitiv krijon një "kontratë morale" mes institucionit dhe qytetarit. Për një organizatë me profil teknik si Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, përputhshmëria nuk mund të mbetet vetëm në nivelin e dokumentac-

ionit të burimeve njerëzore; ajo duhet të përkthehet në standarde teknike të aplikueshme në çdo projekt mjedisor, ndriçimi apo infrastrukturor që ndërmerret në qytet.

Sfidat që rrjedhin nga kjo shkallë e lartë përputhshmërie lidhen drejtpërdrejt me monitorimin. Nëse politikat vlerësohen si "në rregull me ligjin", por në terren vërehen mungesa në infrastrukturë apo në kuotat e punësimit, kjo sugjeron se përputhshmëria është më shumë formale sesa funksionale. Ky fenomen, i njohur si "përputhshmëri në letër", shpesh shërben si një mburojë administrative, por nuk prodhon domosdoshmërisht ndryshimin e pritshëm në jetën e personave me aftësi të kufizuara. Hapësira gri ku zbatimi mbetet ende në proces, e reflektuar nga 20% e përgjigjeve "Pjesërisht" dhe 6.7% "Jo", tregon se një pjesë e subjekteve ende nuk e kanë përfunduar procesin e përditësimit të rregulloreve të tyre me reformat e fundit ligjore.

Si përfundim, kjo analizë konfirmon se faza e parë e integrimit – ajo e pranimit dhe njohjes së ligjit – është përmbushur me sukses në shumicën e institucioneve. Sfida e radhës është kalimi nga ky konstatim teorik drejt një auditimi real që vërteton nëse këto politika po zbatohen me të njëjtin rigorozitet edhe në praktikën e përditshme institucionale.

Tabela 2. Shkalla e Përputhshmërisë Ligjore .

Statusi i Përputhshmërisë	Përqindja (%)	Interpretimi Analitik	Implikimi për PAK
Në Përputhje	73.3%	Njohje e plotë e detyrimeve ligjore dhe harmonizim rregullator.	Garanci ligjore për trajtim të barabartë dhe akses.
Pjesërisht	20.0%	Vonesa në përditësimin e rregulloreve ose zbatim i fragmentuar.	Mbrojtje e pasigurt dhe e varur nga rasti.

Jo	6.7%	Mungesë informacioni ose mospërfshirje në kornizën ligjore.	Barrierë e lartë në realizimin e të drejtave bazë.

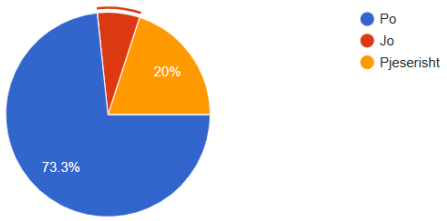

Figura 2. Vlerësimi i përputhshmërisë ligjore të rregulloreve institucionale në fuqi

5. Analizë mbi Strukturën e Përgjegjësisë: Personi Përgjegjës si Garant i Zbatimit

Analiza nëse institucionet kanë një person ose zyrë specifike përgjegjëse për çështjet e Personave me Aftësi të Kufizuara (PAK), zbulon shkallën e vërtetë të institucionalizimit të të drejtave të njeriut brenda administratës në Shkodër. Rezultati prej 55% e përgjigjedhësve që deklarojnë "Po" kundrejt 45% që shprehen me "Jo", tregon një situatë ku, ndonëse shumica ka filluar të krijojë strukturа llogaridhënëse, mbetet ende një pjesë e konsiderueshme e subjekteve që operojnë pa një pikë kontakti të dedikuar.

Ky dominim i lehtë i përgjigjeve pozitive dëshmon për një trend inkurajues në mjedisin institucional të qytetit. Pasja e një personi përgjegjës nënkupton që çështjet e aksesueshmërisë dhe punësimit nuk trajtohen më si detyra "extra" të shpërndara rastësisht mes stafit, por si përgjegjësi administrative me një adresë të qartë. Për organizata me ndikim të lartë publik dhe teknik, siç është Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, ky person ose zyrë shërben si "ura" teknike që siguron që çdo investim në infrastrukt-

urë, mjedis apo ndriçim të kalojë filtrin e nevojave të PAK, duke parandaluar kështu krijimin e barrierave të reja.

Megjithatë, shifra prej 45% e përgjigjedhësve që raportojnë mungesën e këtyre strukturave, përbën një sinjal alarmi për efektivitetin e politikave të brendshme. Pa një koordinator ose një zyrë përgjegjëse, ekziston rreziku që politikat e përpiluara "në letër" të mbeten të pazbatuara për shkak të mungesës së mbikëqyrjes direkte. Në këto institucione, ankesat ose kërkesat e qytetarëve me aftësi të kufizuara rrezikojnë të humbasin në labirintet burokratike, pasi mungon një individ i trajnuar posaçërisht për t'i ndjekur ato deri në zgjidhje.

Nga pikëpamja analitike, ky rezultat sugjeron se institucionet në Shkodër janë në një fazë pjekjeje, por ende të ndara. Diferenca prej vetëm 10 pikësh përqindjeje midis atyre që kanë një strukturë dhe atyre që jo, tregon se caktimi i një personi përgjegjës nuk është ende një standard universal, por një proces në zhvillim. Për institucionet e mëdha dhe ndërmarrjet publike, kjo nuk duhet parë thjesht si një kërkesë ligjore, por si një nevojë operative; një koordinator i dedikuar redukton gabimet në planifikim dhe rrit ndjeshëm besueshmërinë e institucionit përballë komunitetit.

Si përfundim, fakti që shumica (55%) e kanë këtë strukturë, krijon një bazë solide për të kërkuar të njëjtin standard edhe nga pjesa tjetër e sektorit publik dhe privat. Sfida e mbetur është që këta persona përgjegjës të mos mbeten thjesht emra në një listë organike, por zyrtarë të pajisur me kompetenca dhe burime reale për të nxitur ndryshime të prekshme në infrastrukturë dhe në cilësinë e shërbimeve.

Tabela 3. Krahasimi i Modelit të Menaxhimit

Karakteristika	Grupi "PO" (55%)	Grupi "JO" (45%)

Llogaridhënia	E qartë; ka një adresë për ankesat dhe planet.	E shpërndarë; vështirësi në identifikimin e përgjegjësisë.
Qasja ndaj PAK	Proaktive (planifikim i parashikuar).	Reaktive (veprohet vetëm kur ka probleme).
Efikasiteti i Politikave	I lartë; politikat monitorohen.	I ulët; rrezik që udhëzimet të mbeten formale.

6. Analizë mbi Aksesueshmërinë Fizike: Hyrja si Barrierë ose Mirëpritje

Analiza e aksesueshmërisë në hyrjet kryesore të subjekteve ku operojnë 50 përgjigjedhësit e marrë në studim, zbulon një realitet të ndarë në mënyrë pothuajse të barabartë, ku lëvizja e lirë dhe e pavarur mbetet ende një sfidë e hapur. Me vetëm 35% të përgjigjedhësve që pohojnë se institucioni i tyre ofron një hyrje plotësisht të aksesueshme, kuptohet se standardi i projektimit universal është zbatuar vetëm në një pakicë subjektesh, kryesisht në ato me ndërtim të ri ose që i janë nënshtruar një rikonstruksioni të plotë. Ky grup përfaqëson "ishujt" e vetëm të dinjitetit fizik, ku një person me karrocë mund të kalojë pragun e institucionit pa pasur nevojë për asistencë të jashtme.

Nga ana tjetër, shifra prej 35% që raportojnë një akses "pjesërisht" dëshmon për një përpjekje shpesh formale që dështon në përmbushjen e kritereve teknike profesionale. Këto raste fshehin barriera "të padukshme" për syrin e patrajnuar, si rampa me pjerrësi tepër të lartë (mbi standardin 5-8%) apo mungesë të elementeve mbështetëse (dorëzat), duke e bërë hyrjen të mundur vetëm përmes ndihmës nga të tretët. Kjo kategori tregon se, ndonëse vullneti për t'u përshtatur ekziston, mungon ekspertiza teknike në zbatimin e projekteve. Për një entitet si Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, ky konstatim duhet të shërbejë si alarm për nevoj

ën e mbikëqyrjes më të rreptë teknike të çdo rampe që ndërtohet në qytet.

Situata rëndohet më tej nga 30% e përgjigjedhësve që raportojnë se mjediset e tyre mbeten plotësisht të paaksesueshme, duke i përjashtuar personat me aftësi të kufizuara që në momentin e parë të kontaktit fizik. Kjo ndarje triptike nxjerr në pah një hendek të thellë midis legjislacionit që kërkon aksesueshmëri universale dhe realitetit të ashpër në terren.

Nga pikëpamja analitike, këto shifra janë një thirrje urgjente për institucionet vendimmarrëse që të kalojnë nga planet teorike drejt ndërhyrjeve kapitale. Pa një hyrje funksionale dhe autonome, çdo politikë tjetër integruese brenda godinës — qoftë ajo lidhur me punësimin apo shërbimet — humbet kuptimin dhe efektivitetin e saj, pasi "pragu i parë" mbetet i pakalueshëm.

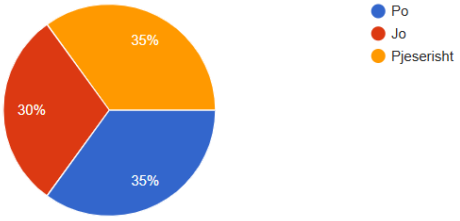

Figura 3. Vlerësimi i aksesueshmërisë në hyrjet kryesore të institucioneve

Tabela 4. Aksesueshmëria në hyrjet kryesore të institucioneve (N=50)

Shkalla e Aksesit	Përqindja (%)	Statusi i Lëvizshmërisë
E Aksesueshme	35%	Lëvizje e lirë dhe e pavarur.
Pjesërisht	35%	Lëvizje me vështirësi / Nevojë për ndihmë.
Jo e Aksesueshme	30%	Barrierë totale; izolim nga shërbimi.

7. Sfida e Lëvizshmërisë së Brendshme

Nëse hyrja kryesore ofronte një shpresë fillestare për akses (me 35% "Po"), situata brenda mjediseve të brendshme — si korridoret, sportelet dhe sallat e pritjes — pëson një rënie drastike, duke arritur në shifrën kritike prej 0% për aksesueshmëri të plotë. Ky rezultat sasiore dëshmon se asnjë prej 50 përgjigjedhësve nuk konfirmon që institucioni i tij plotëson të gjitha kriteret e projektimit universal brenda godinës. Ky fakt zhvlerëson në masë të madhe çdo përpjekje paraprake infrastrukturore; qytetari mund të arrijë të hyjë në godinë, por mbetet i "paralizuar" në procesin e marrjes së shërbimit në sportel apo në lëvizjen e lirë nëpër zyra.

Dominimi i përgjigjes "Pjesërisht" me 65% tregon se shumica e institucioneve ofrojnë vetëm një akses gjysmak dhe të fragmentuar. Ky akses shpesh kufizohet vetëm në katin përdhes ose në korridore të gjerë, por dështon totalisht te sportelet e larta apo te mungesa e ashensorëve për katet e sipërme. Kjo kategori "gri" dëshmon për një arkitekturë që i trajton personat me aftësi të kufizuara si vizitorë pasivë dhe jo si përdorues aktivë të shërbimeve publike. Për institucione me fluks të lartë si Bashkia Shkodër apo Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, sportelet e larta që pengojnë komunikimin "sy më sy" me një person në karrocë, përbëjnë një barrierë komunikimi po aq të rëndë sa vetë shkallët.

Pjesa tjetër prej 35% e përgjigjedhësve që raportojnë mungesë totale të aksesit të brendshëm, përfaqëson ato godina që janë tërësisht të papërshtatshme. Në këto mjedise, korridoret e ngushta, pragjet e larta mes dhomave dhe mungesa e hapësirave të manovrimit e bëjnë qëndrimin e një personi me mjete ndihmëse praktikisht të pamundur. Ky 35-përqindësh është një tregues i qartë i izolimit institucional që mbizotëron ende në një pjesë të mirë të qytetit.

Në përfundim, fakti që asnjë institucion nuk rezulton plotësisht i aksesueshëm (0%) tregon se politikat e gjithëpërfshirjes në Rajonin e Shkodrës janë ndalur në "derën e jashtme". Për organizatat teknike dhe vendimmarrëse, këto shifra diktojnë nevojën e menjëhershme për një standard të ri të rikonstruksioneve të brendshme. Duhet siguruar që sportelet të ulen në lartësinë e duhur (maksimumi 80 cm nga dyshemeja) dhe korridoret të lirohen nga pengesat, në mënyrë që "aksesueshmëria" të mos mbetet një koncept që mbaron te rampa e hyrjes, por një rrugëtim i plotë dhe me dinjitet deri në marrjen e shërbimit.

Tabela 5. Aksesi në Ambientet e Brendshme (N=50)

Shkalla e Përshtatjes	Përqindja (%)	Realiteti Funksional
Plotësisht e Aksesueshme	0%	Mungesë totale e standardit universal brenda godinave.
Pjesërisht e Aksesueshme	65%	Akses i kufizuar (vetëm katin përdhes, sportele të papërshtatshme).
Jo e Aksesueshme	35%	Barrierë totale brenda godinës; pamundësi lëvizjeje.

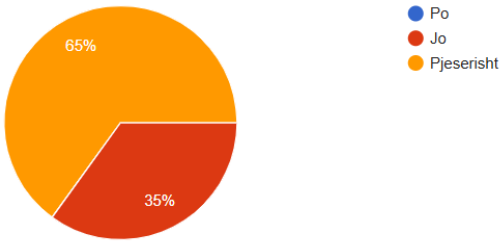

Figura 4. Vlerësimi i përshtatshmërisë së ambienteve të brendshme institucionale

7.1. Higjiena dhe Dinjiteti: Tualetet si Barrierë Ekskluduese

Rezultatet e nxjerra nga kampioni prej 50 përgjigjedhësish dëshmojnë për një dështim pothuajse total në sigurimin e kushteve minimale sanitare për Personat me Aftësi të Kufizuara në Shkodër. Fakti që vetëm 10.5% e përgjigjedhësve deklarojnë se institucionet e tyre disponojnë tualete të përshtatura, tregon se standardet e përfshirjes janë ndalur në sipërfaqe, duke injoruar nevojat më jetike dhe private të këtij grupi shoqëror. Ky grup i vogël i përgjigjeve "Po" përfaqëson kryesisht godinat e reja administrative, ndërsa pjesa dërrmuese e administratës publike dhe shërbimeve mbetet e paaksesueshme në këtë drejtim.

Shifra alarmante prej 68.4% e përgjigjedhësve që janë përgjigjur me "Jo", nxjerr në pah një realitet të ashpër: një qytetar ose punonjës me karrocë mund të arrijë të hyjë në godinë (falë rampës së hyrjes), por nuk mund të qëndrojë apo të funksionojë aty për një kohë të gjatë. Ky "Jo" masiv nënkupton dyer tejet të ngushta, mungesë të dorezave mbështetëse dhe hapësirë të pamjaftueshme manovrimi. Për institucionet që aspirojnë të përmbushin kuotat e punësimit, kjo shifër përbën një barrierë ligjore dhe etike të pakapërcyeshme, pasi kushtet e dinjitetshme të punës fillojnë pikërisht nga aksesi sanitar.

Një tjetër element shqetësues është përqindja prej 21.1% që deklarojnë se "nuk ofrojnë shërbim tualeti". Në shumë raste, kjo duket si një formë e "fshehjes" së mungesës së infrastrukturës pas argumentit se tualetet janë "vetëm për stafin". Megjithatë, analiza analitike sugjeron se nëse një institucion — qoftë ky publik apo privat — nuk ka një tualet të përshtatur as për stafin e vet, ai e bën automatikisht të pamundur punësimin e një personi me aftësi të kufizuara në atë strukturë, duke shkelur kështu parimin e barazisë në punësim.

Si përfundim, kjo pikë e studimit zbulon hendekun më të madh midis deklaratave për "përputhshmëri ligjore" (të cilën e pamë në pyetjet e mëparshme) dhe realitetit teknik në terren. Ndërsa institucionet pohojnë se i njohin të drejtat e PAK, dështimi në ofrimin e një tualeti të përshtatur në mbi 89% të rasteve (duke mbledhur "Jo" dhe "Nuk ofrohet") tregon se përfshirja mbetet ende në nivelin e fasadës. Për Bashkinë Shkodër dhe Ndërmarrjen e Shërbimeve dhe Punëve Publike, ky duhet të konsiderohet prioriteti numër një në çdo plan të ardhshëm rikonstruksioni. Pa tualete të aksesueshme, "aksesueshmëria ambientale" mbetet vetëm një premtim i pambajtur dhe një barrierë fizike që prodhon izolim social.

Tabela 6. Analiza e Infrastrukturës Sanitare (N=50)

Statusi i Tualeteve	Përqindja (%)	Implikimi për PAK
Të Përshtatura (Po)	10.5%	Mundësi për punësim dhe qëndrim afatgjatë.
Jo të Përshtatura (Jo)	68.4%	Barrierë kritike; cenim i dinjitetit njerëzor.
Nuk Ofrohet Shërbim	21.1%	Ekskludim total nga mjedisi institucional.

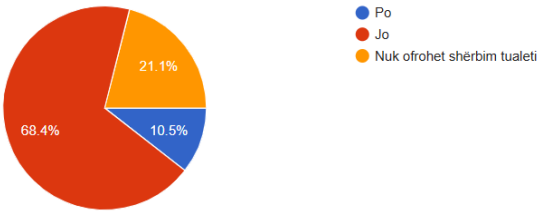

Figura 5. Disponueshmëria e nyjeve higjieno-sanitare të përshtatura për PAK

7.2. Personalizimi i Shërbimit: Mes Vullnetit dhe Sistemit

Në një sistem institucional funksional, përshtatja e shërbimit ndaj nevojave specifike duhet të jetë rregull (Gjithmonë), por të dhënat sasiore të këtij studimi tregojnë një realitet krejt tjetër. Dominimi dërrmues i përgjigjes "Ndonjëherë" (89.5%) nga ana e përgjigjedhësve, dëshmon se institucionet në Rajonin e Shkodrës nuk posedojnë ende protokolle standarde operative për trajtimin e nevojave individuale të Personave me Aftësi të Kufizuara. Ky rezultat sugjeron se shërbimi ofrohet në mënyrë intuitive dhe rastësore: nëse punonjësi i sportelit është empatik ose nëse nevoja e qytetarit është shumë e dukshme, bëhet një përpjekje për përshtatje; në të kundërt, qytetari mbetet i detyruar t'i përshtatet një sistemi të ngurtë dhe të papërgatitur.

Shifra minimale prej 5.3% "Gjithmonë" tregon se vetëm një pakicë shumë e vogël subjektesh — kryesisht OJF-të e specializuara ose zyra të veçanta të shërbimeve sociale — e kanë integruar personalizimin e shërbimit si detyrim organik. Kjo mungesë konsistence krijon një gjendje pasigurie te qytetari me aftësi të kufizuara, i cili nuk mund të parashikojë nëse vizita e radhës në Bashki apo në zyrat e Ndërmarrjes së Shërbimeve dhe Punëve Publike do të jetë e suksesshme apo do të ndeshet me barriera komunikimi dhe procedurale të pakapërcyeshme.

Nga ana tjetër, fakti që vetëm 5.3% e përgjigjedhësve janë deklaruar me "Asnjëherë", tregon se refuzimi total i shërbimit është i rrallë, gjë që flet për një ndryshim pozitiv të kulturës administrative: punonjësit e dinë që duhet të asistojnë, por shpesh nuk kanë mjetet ose trajnimin e duhur për ta bërë këtë në mënyrë profesionale. Përshtatja "ndonjëherë" shpesh nënkupton zgjidhje të improvizuara (si p.sh. zbritja e punonjësit në katin përdhes sepse zyra është në katin e dytë pa ashensor). Ndonëse këto veprime e zgjid-

hin problematikën e momentit, ato nuk ofrojnë një shërbim me dinjitet dhe standard, por mbeten në nivelin e "ndihmës vullnetare".

Si përfundim, ky 89.5-përqindësh është një thirrje urgjente për trajnime të stafit dhe hartimin e manualeve të shërbimit të aksesueshëm. Që shërbimi të kalojë nga "ndonjëherë" në "gjithmonë", institucionet duhet të bëjnë kalimin kritik nga mirësia individuale e punonjësve te detyrimi institucional. Përshtatja nuk duhet të shihet si një "favor" që i bëhet qytetarit, por si një procedurë standarde që garanton akses të barabartë (përmes formave si gjuha e shenjave, formatet e thjeshtuara apo asistenca fizike e koordinuar).

Tabela 7. Konsistenca e Shërbimit Ndaj PAK (N=50)

Frekuenca e Përshtatjes	Përqindja (%)	Natyra e Shërbimit
Gjithmonë	5.3%	Shërbim i standardizuar dhe gjithëpërfshirës.
Ndonjëherë	89.5%	Shërbim reaktiv, i bazuar në improvizim.
Asnjëherë	5.3%	Shërbim i ngurtë; barriera administrative.

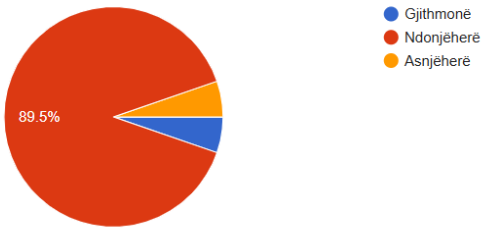

Figura 6. Shkalla e përshtatjes së shërbimeve sipas nevojave individuale të PAK

8. Vendimmarrja: Nga Konsultimi Formal te Përfshirja Reale

Përfshirja e Personave me Aftësi të Kufizuara (PAK) në vendimmarrje është jetësimi i parimit bazë të lëvizjes globale: "Asgjë për ne, pa ne". Rezultatet e pyetësorit tregojnë se në mjedisin institucional të Shkodrës është bërë një hap domethënës në thyerjen e barrierave të komunikimit, pasi 0% e përgjigjedhësve janë përgjigjur me "Jo". Megjithatë, ndarja mes përgjigjeve "Po" dhe "Pjesërisht" zbulon se procesi është ende në rrugë e sipër për t'u bërë plotësisht kuptimplotë dhe ndikues.

Pothuajse gjysma e përgjigjedhësve (47.4%) pohojnë se institucionet ku ata bëjnë pjesë i përfshijnë rregullisht PAK në proceset e tyre. Kjo shifër pasqyron rritjen e numrit të dëgjimeve publike, këshillave vendorë rregullatorë dhe tryezave të rrumbullakëta ku shoqatat e PAK ftohen zyrtarisht. Për një institucion qendror si Bashkia Shkodër, ky trend tregon se planet për infrastrukturën urbane apo buxhetimin e shërbimeve sociale kanë filluar të kalojnë përmes një filtri konsultimi paraprak përpara miratimit final.

Shumica e lehtë e kampionit (52.6%) pranon se ky proces përfshirjeje ndodh vetëm "Pjesërisht". Nga pikëpamja analitike, kjo tregon se konsultimet shpesh janë reaktive dhe jo proaktive. Institucionet priren t'i thërrasin përfaqësuesit e PAK vetëm kur ligji i detyron ose kur ka një projekt specifik emergjent (si p.sh. rregullimi i një trotuari të caktuar), por nuk i kanë ende pjesë të përhershme të bordeve drejtuese apo grupeve të punës që hartojnë strategjitë afatgjata. Përfshirja "pjesërisht" mbart rrezikun e shndërrimit në një veprim sa për të "kaluar radhën" (tokenism), ku mendimi i grupeve të interesit dëgjohet formalisht, por nuk ndikon detyrimisht në ndryshimin e vendimit final teknik apo financiar.

Për një entitet zbatues si Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, kalimi nga përfshirja "pjesërisht" në "plotësisht" do të thoshte që ekspertët e PAK të ishin pjesë e fazës së projektimit të çdo rruge apo hapësire të gjelbër, dhe jo thjesht të ftuar për të parë rezultatin përfundimtar.

Si përfundim, fakti që asnjë përgjigjedhës nuk raporton mospërfshirje totale është një arritje e madhe kulturore. Sfida e radhës për Rajonin e Shkodrës mbetet transformimi i këtij konsultimi nga një proces "me dëshirë" në një protokoll të detyrueshëm institucional, ku zëri i PAK ka peshë vendimtare në formësimin e qytetit.

Tabela 8. Përfshirja në Vendimmarrje (N=50)

Niveli i Përfshirjes	Përqindja (%)	Karakteri i Procesit
Po (Plotësisht)	47.4%	Konsultim proaktiv dhe i rregullt.
Pjesërisht	52.6%	Konsultim rastësor, shpesh vetëm formal.
Jo	0%	Nuk ka raportime për përjashtim total.

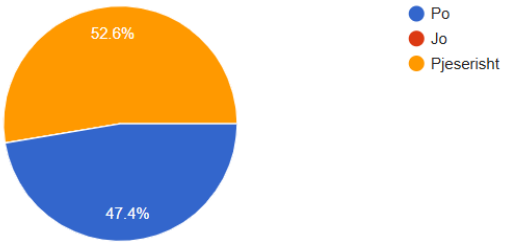

Figura 7. Shkalla e pjesëmarrjes së PAK në proceset konsultative dhe vendimmarrëse

9. Analiza e Masave Konkrete (2023–2026)

Nga të dhënat e mbledhura prej kampionit prej 50 përgjigjedhësish, rezulton se 68.4% e tyre konfirmojnë se institucionet ku ata operojnë kanë ndërmarrë masa konkrete për përmirësimin e aksesueshmërisë gjatë tre viteve të fundit. Kjo shifër tregon një angazhim serioz të Bashkisë Shkodër dhe strukturave të saj vartëse, duke dëshmuar se prioriteti i aksesit ka filluar të kalojë nga kuadri teorik ligjor në plane konkrete investimi dhe zbatimi. Megjithatë, fakti që rreth 31.6% e përgjigjedhësve nuk raportojnë asnjë ndërhyrje, tregon se mbulimi me investime nuk është ende universal dhe se një pjesë e administratës mbetet jashtë procesit të transformimit fizik.

Dëshmitë e mbledhura përmes pyetjeve të hapura zbulojnë se fokusi kryesor i investimeve ka qenë eliminimi i barrierave arkitektonike të jashtme. Termi më i përdorur nga përgjigjedhësit, "vendosja e rampave në trotuare", tregon një strategji të qartë të Ndërmarrjes së Shërbimeve dhe Punëve Publike për të garantuar lëvizshmërinë urbane në pikat kyçe të qytetit dhe në hyrjet kryesore të godinave publike. Kjo lloj ndërhyrjeje vlerësohet si hapi i parë dhe i domosdoshëm drejt pavarësisë së PAK në marrjen e shërbimeve bazë.

Përveç infrastrukturës rrugore, një gjetje me vlerë të veçantë është shtrirja e masave në sistemin arsimor. Raportimet tregojnë se ndërhyrjet në kopshte dhe shkolla nuk kanë qenë vetëm të natyrës fizike, por edhe metodologjike, duke synuar përshtatjen e mënyrës së mësimdhënies për nxënësit me aftësi të kufizuara. Ky diversifikim i masave, i mbështetur nga një monitorim i vazhdueshëm i nevojave përmes njësive administrative dhe Komitetit të PAK, dëshmon se institucionet po fillojnë të kuptojnë që aksesueshmëria e vërtetë kërkon një kombinim integral: midis infrastrukturës së fortë (betonit) dhe shërbimit të përshtatur (metodologjisë).

Si përfundim, ky progres prej 68.4% është një tregues i vullnetit pozitiv, por sfidë mbetet që këto investime të mos jenë sporadike. Për të arritur një qytet plotësisht gjithëpërfshirës, duhet që modeli i ndërhyrjeve të suksesshme në arsim dhe në rrugët kryesore të replikohet në çdo institucion që aktualisht bën pjesë në atë 31.6% që ende nuk ka raportuar asnjë ndryshim.

Tabela 9. Përmbledhëse: Masa dhe Ndikimi

Lloji i Masës	Specifikimi i Raportuar	Ndikimi në Komunitet
Infrastrukturore	Rampa në trotuare dhe hyrje kryesore.	Lëvizje e lirë në qytet.
Arsimore	Përshtatje e mjediseve dhe metodave.	Integrim që në moshë të hershme.
Administrative	Monitorim i nevojave, dëgjime publike.	Investime të bazuara në kërkesat reale.

10. Planet e Emergjencave Civile: Siguria dhe Gatishmëria

Ekzistenca e planeve të emergjencave civile është një detyrim ligjor kritik, veçanërisht për një rajon si Shkodra, i cili historikisht është i ekspozuar ndaj përmbytjeve dhe rreziqeve të tjera natyrore. Rezultati prej 89.5% e përgjigjedhësve që deklarojnë "Po", dëshmon se institucionet kanë bërë një hap domethënës në konsolidimin e protokolleve të sigurisë. Ky nivel i lartë i përgjigjes pozitive tregon se rreziqet si zjarret, tërmetet, përmbytjet dhe fenomenet e reja si temperaturat ekstreme, janë tashmë pjesë e skenarëve të parashikuar në dokumentacionin zyrtar të Bashkisë Shkodër dhe strukturave të saj.

Megjithatë, kjo shifër mbart dy dimensione të rëndësishme analitike:

Gatishmëria Institucionale Formale (89.5%): Ky grup përfaqëson përgjigjedhësit që konfirmojnë se institucionet e tyre kanë hartuar plane evakuimi, kanë përcaktuar grupet e emergjencës dhe zotërojnë protokolle komunikimi. Përfshirja e "temperaturave shumë të larta" në këto plane dëshmon për një ndërgjegjësim të ri ndaj ndryshimeve klimatike, duke e kaluar mbrojtjen civile nga një koncept tradicional (vetëm zjarre/tërmete) në një koncept modern të sigurisë njerëzore. Për një entitet si Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, kjo nënkupton një përgatitje më të mirë logjistike për mbrojtjen e punonjësve dhe qytetarëve në terren.

Hendeku i Rrezikut (10.5%): Edhe pse përfaqësojnë një pakicë, mungesa e planeve në rreth 10% të subjekteve ku operojnë përgjigjedhësit mbetet një rrezik serioz. Në rast emergjence, këto pika mund të kthehen në "vatra krize" ku mungesa e koordinimit mund të kushtojë jetë njerëzish, veçanërisht për Personat me Aftësi të Kufizuara, të cilët kërkojnë protokolle specifike evakuimi (si përdorimi i karrigeve të evakuimit apo sinjalistika vizuale/akustike).

Në përfundim, ndonëse ekzistenca e planeve është pothuajse universale, sfida kryesore mbetet funksionaliteti i tyre. Siç u konstatua në pjesët e mëparshme të raportit, ku aksesueshmëria e brendshme rezultoi 0%, planet e emergjencës rrezikojnë të mbeten teorike nëse rrugët e evakuimit janë të bllokuara nga barrierat fizike. Siguria e vërtetë e PAK kërkon që këto plane të mos mbeten thjesht në arkivat e zyrës së Mbrojtjes Civile, por të testohen përmes ushtrimeve periodike simuluese.

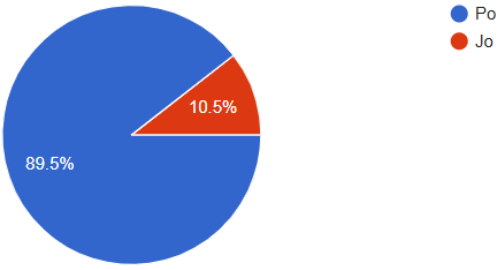

Figura 8. Vlerësimi i kapaciteteve planifikuese për emergjencat civile dhe krizat klimatike

10.1. Udhëzimet Specifike të Evakuimit për PAK

Ekzistenca e udhëzimeve specifike në 89.5% të përgjigjedhësve është një tregues i fortë i asaj që mund ta quajmë "maturi dokumentare" në institucionet e Shkodrës. Kjo do të thotë se pothuajse 9 në 10 pjesëmarrës në këtë studim konfirmojnë se institucionet e tyre kanë të shkruar qartë procedurat se si duhet vepruar me një person që ka kufizime në lëvizje, shikim apo dëgjim gjatë një emergjence civile. Ky rezultat sasiore është mbresëlënës, pasi tregon se Bashkia Shkodër dhe zyrat e saj vartëse e kanë përmbushur me sukses fazën e parë të mbrojtjes civile: planifikimin gjithëpërfshirës.

Analiza e kësaj shifre nxjerr në pah dy elemente kyçe:

Standardizimi i Veprimit: Fakti që kjo shifër është kaq e lartë sugjeron ekzistencën e një direktive qendrore ose të një modeli standard (template) të shpërndarë nëpër institucione. Këto udhëzime zakonisht përfshijnë caktimin e "personave shoqërues" (buddies), protokollet e njoftimit për personat me dëmtime në dëgjim dhe përcaktimin e rrugëve alternative të evakuimit. Për një strukturë zbatuese si Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, pasja e

këtyre udhëzimeve është jetike për koordinimin e personelit në terren gjatë krizave.

Paradoksi mes "Udhëzimit" dhe "Realitetit": Këtu lind kontrasti më i madh i këtij studimi. Ndërkohë që 89.5% e përgjigjedhësve pohojnë se kanë udhëzime të qarta veprimi, gjetjet e mëparshme treguan se 0% e këtyre institucioneve kanë ambiente të brendshme plotësisht të aksesueshme. Ky hendek kritik tregon se udhëzimet rrezikojnë të mbeten tërësisht teorike: asnjë udhëzim shkrimor nuk mund të jetë efektiv nëse rruga fizike e evakuimit është e bllokuar nga shkallët, pragjet e larta apo korridoret e ngushta që konstatuam gjatë vlerësimit fizik.

Si përfundim, "maturia dokumentare" është një hap fillestar i domosdoshëm, por jo i mjaftueshëm. Sfida e vërtetë për institucionet e Shkodrës nuk është më hartimi i udhëzimeve të reja, por harmonizimi i këtyre letrave me realitetin fizik të godinave. Që një plan emergjence të jetë i suksesshëm për PAK, ai duhet të shoqërohet me ndërhyrje kapitale në infrastrukturë, duke siguruar që rruga e parashikuar në letër të jetë fizikisht e kalueshme në momentin e krizës.

Tabela 10. Dokumentacioni i Emergjencës për PAK (N=50)

Elementi i Sigurisë	Përqindja (%)	Statusi Administrativ
Udhëzime Specifike për PAK	89.5%	Dokumentacion i plotësuar / Protokoll ekzistues.
Mungesë Udhëzimesh	10.5%	Vakuum procedural; rrezik i lartë gjatë krizave.
Përputhshmëria me Terrenin	Kritike	Nevojë për testime praktike (simulime).

10.2. Analizë mbi Strukturat Operative: Task-Forca dhe Ndërhyrja e Shpejtë

Përballja me emergjencat civile kërkon një zinxhir komande të qartë dhe një grup pune të dedikuar që mund të ndërhyjë në kohë reale. Rezultati prej 78.9% e përgjigjedhësve që konfirmojnë ekzistencën e një Task-Force, tregon se shumica dërrmuese e institucioneve të Shkodrës kanë krijuar një grup pune të gatshëm për veprim. Ky është një tregues i lartë i organizimit institucional, i cili garanton se në rast zjarri, përmbytjeje apo tërmeti, ekzistojnë persona përgjegjës që njohin rolin e tyre operativ.

Analiza e kësaj shifre nxjerr në pah tre elemente kryesore:

Gatishmëria Operative (78.9%): Kjo përqindje e lartë pasqyron strukturat e Mbrojtjes Civile pranë Bashkisë Shkodër dhe njësive të saj vartëse. Ekzistenca e këtyre grupeve nënkupton një koordinim aktiv mes Policisë Bashkiake, shërbimit zjarrfikës dhe ekipeve të shpëtimit. Për Ndërmarrjen e Shërbimeve dhe Punëve Publike, pasja e një Task-Force do të thotë ekipe të trajnuara që mund të menaxhojnë logjistikën dhe rrugët e evakuimit në situata kritike.

Hendeku mes Planit dhe Terrenit (Diferenca ~11%): Është interesante të vërehet një mospërputhje mes dokumentacionit dhe personelit: ndërsa 89.5% e përgjigjedhësve raportuan se kanë plane emergjence, vetëm 78.9% kanë një Task-Forcë aktive. Kjo diferencë sugjeron se rreth 11% e institucioneve e zotërojnë planin "në letër", por nuk kanë ende një grup njerëzish të trajnuar dhe të gatshëm për ta zbatuar atë fizikisht. Ky hendek rrezikon ta bëjë planin të papërdorshëm në momentin e parë të krizës.

Mungesa e Strukturës (21.1%): Një në pesë përgjigjedhës raporton se institucioni i tyre nuk ka një grup pune të dedikuar. Kjo përbën një pikë dobësie kritike; në rast emergjence, mungesa e një Task-Force çon në kaos, vonesa në evakuim dhe pamundësi totale për të

asistuar Personat me Aftësi të Kufizuara, të cilët janë më të rrezikuarit në situata paniku.

Si përfundim, fakti që shumica e institucioneve kanë një Task-Forcë është një bazë solide sigurie. Megjithatë, që ky zinxhir komande të jetë efektiv për PAK, grupet e punës duhet të pajisen me trajnime specifike mbi teknikat e evakuimit të personave me kufizime fizike apo sensorike. Siguria nuk mund të jetë e plotë nëse Task-Forca nuk është e trajnuar për të thyer barrierat që vetë mjedisi i brendshëm i institucioneve (i vlerësuar 0% i aksesueshëm) u krijon qytetarëve gjatë një emergjence.

Tabela 11. Kapacitetet e Ndërhyrjes Operative (N=50)

Elementi i Strukturës	Përqindja (%)	Statusi i Gatishmërisë
Task-Forcë Ekzistuese	78.9%	Strukturë njerëzore aktive dhe e koordinuar.
Mungesë e Grupit të Punës	21.1%	Mungesë e zinxhirit të komandës në krizë.
Fokusi i Ndërhyrjes	Shpëtim, Evakuim, Asistencë	Gatishmëri për zjarre, përmbytje, etj.

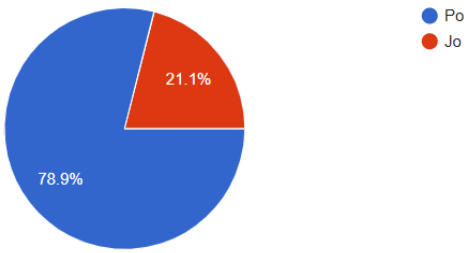

Figura 9. Ekzistenca dhe funksionaliteti i grupeve të punës për menaxhimin e krizave

10.3. Ushtrimet e Evakuimit: Nga Plani te Veprimi

Nëse pyetjet e mëparshme treguan një nivel të lartë të planeve dhe task-forcave (mbi 78%), ky seksion dëshmon se zbatimi praktik mbetet sfida më e madhe institucionale. Fakti që shumica e përgjigjedhësve (57.9%) deklarojnë se nuk kanë realizuar dhe as nuk parashikojnë të realizojnë ushtrime evakuimi specifike për Personat me Aftësi të Kufizuara, tregon se siguria e këtij grupi mbetet kryesisht teorike. Pa ushtrime simuluese, planet e emergjencës rrezikojnë të dështojnë fatalisht në momentin e parë të një krize reale.

Analiza e këtij rezultati nxjerr në pah dy problematika kryesore:

Hendeku i "Provës në Terren" (57.9% Jo): Ky grup përfaqëson institucionet ku siguria e PAK është lënë në dorë të rastësisë. Një ushtrim evakuimi nuk është thjesht një rutinë administrative; ai shërben për të identifikuar nëse një karrocë mund të kalojë realisht nëpër daljet e emergjencës apo nëse stafi di si të orientojë një person me dëmtime në shikim mes panikut. Mungesa e këtyre ushtrimeve do të thotë se barrierat fizike (të cilat i konstatuam te 0% akses i brendshëm) nuk janë testuar kurrë nën presion, duke rritur rrezikun për jetën në rast bllokimi.

Progresi Fillestar (42.1% Po): Pak më pak se gjysma e përgjigjedhësve kanë treguar një qasje proaktive. Këto institucione jo vetëm që zotërojnë planet, por po investojnë kohë për të udhëzuar stafin dhe personat me aftësi të kufizuara se si të veprojnë koordinuar. Ky 42-përqindësh përbën "bërthamën" e institucioneve në Shkodër që po kalojnë nga burokracia e letrave te përgjegjshmëria reale njerëzore.

Për një entitet zbatues si Ndërmarrja e Shërbimeve dhe Punëve Publike, realizimi i këtyre ushtrimeve simuluese është i domosdoshëm për të vërtetuar nëse rrugët e evakuimit dhe rampat e ndërtuara janë funksionale në kushte emergjence.

Si përfundim, diferenca mes planeve (89.5%) dhe ushtrimeve (42.1%) tregon se gjysma e institucioneve që kanë një plan, nuk e kanë provuar kurrë nëse ai funksionon. Për Bashkinë Shkodër, rekomandimi kryesor që buron nga këto shifra është transformimi i ushtrimeve simuluese në një detyrim vjetor, ku përfshirja e PAK të jetë kusht i patjetërsueshëm për çertifikimin e sigurisë së godinës.

Tabela 12. Gatishmëria Praktike (N=50)

Treguesi i Sigurisë	Përqindja (%)	Statusi i Realizimit
Realizojnë Ushtrime/Udhëzime	42.1%	Siguri e testuar dhe aktive.
Nuk Realizojnë Ushtrime	57.9%	Siguri vetëm në letër; rrezik i lartë.
Diferenca me Planet (Pyetja 10)	- 47.4%	Hendeku i madh mes dokumentit dhe praktikës.

11. Rekomandime Konkrete

Bazuar në të dhënat e mbledhura, rekomandohen hapat e mëposhtëm:

1. **Auditimi Teknik i Brendshëm:** Duke qenë se aksesi i brendshëm është 0%, Bashkia duhet të iniciojë një plan rikonstruksioni për uljen e sporteleve të komunikimit dhe zgjerimin e dyerave të zyrave ku ofrohen shërbime.
2. **Standardizimi i Nyjeve Sanitare:** Të kushtëzohet çdo rikonstruksion i godinave publike me ndërtimin e të paktën një tualeti plotësisht të aksesueshëm, duke adresuar mungesën aktuale prej 89.5% (Jo + Nuk ofrohet).
3. **Kalimi nga "Plan" në "Ushtrim":** Task-Forcat e emergjencave civile (78.9% ekzistuese) duhet të detyrohen me rregullore të kryejnë të paktën dy simulime evakuimi në vit, duke përfshirë

specifikisht personat me karrocë dhe personat me dëmtime në dëgjim/shikim.

4. **Krijimi i "Hartës së Aksesueshmërisë":** Bazuar në 68.4% të masave të marra (rampat), të krijohet një hartë digjitale për qytetarët që tregon cilat rrugë dhe institucione janë tashmë të kalueshme.
5. **Trajnimi i Stafit për Shërbim Individual:** Pasi 89.5% e shërbimeve bëhen "ndonjëherë" sipas nevojave, duhet hartuar një protokoll standard sjelljeje dhe asistence që punonjësit të mos veprojnë me improvizim, por me profesionalizëm.

Shtojca. Studimi në terren dhe plotësimi i pyetësorëve

Literatura

1. Plani Kombëtar i Veprimit për Personat me Aftësi të Kufizuara 2016-2020 http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2016/PDF-2016/124-2016.pdfhttp://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2016/PDF-2016/124-2016.pdf
2. Raporti i monitorimit të Planit Kombëtar i Veprimit për Personat me Aftësi të Kufizuara 2016-2020
3. Plani Kombëtar për Personat me Aftësi të Kufizuara 2021-2025

4. Ligji Për përfshirjen dhe Aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara 24.07.2014 dhe i botuar ne Fletoren Zyrtare numër 135, më datë 28 Gusht 2014 http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2014/PDF-2014/135-2014.pdfhttp://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2014/PDF-2014/135-2014.pdf

5. Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 1074, datë 23.12.2015 “Për përcaktimin e masave për mënjanimin e pengesave në komunikim dhe infrastrukturë në ofrimin e shërbimeve publike për personat me aftësi të kufizuara”. http://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2015/12/243.pdfhttp://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2015/12/243.pdf

6. Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 48, datë 21.1.2015 Për miratimin e rregullores për funksionimin e Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuarhttp://www.qbz.gov.al/botime/fletore_zyrtare/2015/PDF-2015/7-2015.pdf